

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

2023
1-son

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

ISSN 2181-8274

*Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal.
1996-yilda tashkil etilgan.*

Tahrir hay'ati raisi:

Sh.U.Yakubov

Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari va ilg'or
texnologiyalarni tatbiq etish markazi direktori

Tahrir hay'ati raisi o'rinbosari:

M.X.Esanov

Bosh muharrir:

A.T.Eshmurodov

Bosh muharrir o'rinbosari:

A.A.Sabriyev

Tahrir hay'ati a'zolari:

L.R.Zaripov

A.A.Dadasheva

Sh.A.Rasulov

M.M.Inagamova

S.Q.Maxsumova

S.S.Samandarova

M.Q.Sultonov

S.S.G'oziyev

O.N.Toshpulatov

Jamoatchilik kengashi a'zolari:

Q.X.Abduraxmanov

Sh.T.Qudratxo'ja

G.Sh.Rixsiyeva

Sh.S.Sirojiddinov

R.I.Xolmurodov

A.I.Toshpulatov

N.M.Jabborov

M.A.Raxmatullaev

T.Z.Teshabayev

Dizaynerlar:

M.Yo'ldashev

Sh.B.Sobirov

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

Шухрат Якубов.

Профессор-ўқитувчиларни ишга қабул қилиш: миллий амалиёт ва хорижий тажриба.....6

Музаффар Эсанов.

Олий таълим тизимида кредит-модуль тизимининг аҳамияти..... 10

Buzaynab Qurbonova.

Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning zamonaviy shakllari pedagogik muammo sifatida.....13

Шомурод Мустафаев.

Олий таълим муассасалари бадий тўғаракларида артпедагогик жараёни амалга ошириш тамойиллари.....16

Азиза Мухсиева.

Умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларида ижтимоий компетенцияларни ривожлантириш долзарб педагогик муаммо сифатида.....20

Лочин Зарипов.

Кредит-модуль тизими асосида бўлажак технология ўқитувчиларнинг касбий тайёргарлиги аҳамияти.....23

Ёрқинжон Иброҳимов.

Ўзбекистон Республикасида молиявий ҳосилавий инструментлар бозорини жорий қилишнинг аҳамияти ва унинг иқтисодийга ижобий таъсири.....28

Shaxlo Abubakirova.

Ijtimoiy faol o'qituvchi shaxsini shakllantirish va rivojlantirishga qo'yiladigan talablar.....31

Sanjar Mamatkulov.

Endaument – oliy ta'lim muassasalari rivojlanishining muhim mexanizmi.....34

Refide Ablyakimova.

O'zbekistonda davlat va jamiyat boshqaruvida xotin-qizlar rolini oshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....37

Анвар Вахобов.

Харбий педагогларнинг ҳарбий-касбий компетенцияларини ривожлантиришда инновацион педагогик технологиялардан фойдаланиш.....41

Ro'yob Xolliyeva.

Boshlang'ich sinflarda bolalarni ijodiy fikrlashga o'rgatish.....46

Muassislari:

*O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi,
Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari va ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish markazi*

Manzil: 100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Shifo nur ko'chasi, 75-uy

Telefon: (71) 207-03-41

e-mail: rmxat@edu.uz

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligidan 2014-yil 26-dekabrda 0506 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal har ikki oyda o'zbek, rus va ingliz tillarida elektron shaklda chop etiladi.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnali O'zbekiston Respublikasi
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2015-yil 18-noyabrda
218/5-sonli qarori bilan 13.00.00 –
PEDAGOGIKA FANLARI bo'yicha,
2018-yil 28-noyabrda 247/6-sonli
qarori bilan 23.00.00 – SIYOSIY
FANLAR bo'yicha doktorlik
dissertatsiyalari asosiy ilmiy
natijalarini chop etish tavsiya etilgan
ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnalidan ko'chirib bosish faqat
tahririyatning roziligi bilan amalga
oshiriladi. Maqolada keltirilgan
faktlarning to'g'riligi uchun muallif
mas'uldir. Tahririyat fikri mualliflar
fikriga mos kelmasligi mumkin.

*Jurnalning to'liq matnini esijournal.uz rasmiy
saytidan yuklab olishingiz mumkin.*

*Maqola va murojaatlaringizni
[@esijournalbot](https://t.me/esijournalbot) telegram botiga yuboring.*

Gulbaxor Ismoilova, Mohichexra Muxammedova.

Ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishda ekologik madaniyatning ahamiyati.....49

Barno Karimova.

Kreativ pedagogika fanini o'qitishda ta'lim islohotlariga mos kreativ pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....52

Абдумалик Акрамов.

Ўқувчи ёшларда креатив фикрлашни ривожлантириш.....55

Malika Umarova.

Innovatsion ta'lim muhitini tashkil etishning neyropedagogik jihatlari.....59

Yashin Elboboyev.

Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismonan sog'lom etib tarbiyalashda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar.....62

Мухайё Байбаева.

Раҳбар аёлларнинг таълим муассасаларида ўқув жараёни самарадорлигини оширишдаги роли.....65

Norposhsha Voxidova, Mohira Abdulxayeva.

Tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalar.....69

Dildora Shodiyeva.

Sanoat mikrobiologiyasining biotexnologiyadagi ahamiyati.....73

Гулсанам Ибрагимова.

Таълим тизимини модернизациялашнинг ташкилий методик асослари.....76

Dilbarxan Sharipova.

Bibliografiya darslarida innovatsion ochiq darslarni tashkil etish.....79

Barno Karimova.

Ta'lim jarayoniga pedagogik kreativlikni joriy etishning o'rni.....84

Shuxrat Gadaymuratov.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini texnologik jarayonlar asosida tayyorlashning shart-sharoitlari.....87

Dilfuza Nurmanova.

Sinf rahbarining o'quvchilar jamoasi bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirish.....89

Тўлқин Маматалиев.

Масофавий таълимнинг талабалар билимини назорат қилиш компонентида академик ҳалолликнинг ўрни.....93

Maxbuba Raximqulova.

Milliy dasturni amalga oshirishda ta'limning pedagogik tadqiqotlar bilan integratsiyasi.....96

Сайёра Давлатова.	
Талабаларнинг экологик хавфсизлик маънавиятини шакллантириш имкониятлари.....	99
Sevinch Axrorova.	
Autizm sindromli bolalarda muloqot ko'nikmalarini shakllantirishning korreksion-pedagogik tizimi.....	102
Рамазон Ҳайдаров.	
Ахборот технологиялари воситасида бўлажак технологик таълим ўқитувчиларининг мустақил таълимини ташкил этиш мазмуни.....	105
Гульмира Тожибоева, Эльвира Крымская, Бекзиед Тожибоев.	
Применение музыкотерапии в начальной школе.....	108
Xolida Hamroyeva.	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarida yangi iqtisodiy tushunchalarni shakllantirishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	111
Новваль Рузметова.	
Методы формирования правовой культуры студентов юридических техникумов в процессе изучения английского языка.....	114
Dilfuza Qurbonboyeva, Guzal Babadjanova.	
Ingliz tilini o'qitishda qo'llaniladigan metodlar.....	117
Jasurbek Azamov.	
Oliy ta'lim muassasalari boshqaruviga akademik va moliyaviy avtonomiya tamoyillarining yevropaga xos klassik model.....	120
Zulfiya Usmonova.	
Milliy dastur talablari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida hisoblash malakasini shakllantirish yo'llari.....	123
Olimbek Aliyev.	
Axborot xavfsizligi: kiber tahdidlar va ularga qarshi kurash choralari.....	127
Fayzulla Bavatov.	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati.....	131
Марина Уразова, В.А.Бычкова.	
Методические аспекты применения педагогического тестирования в системе оценки знаний учащихся старших классов общеобразовательных школ.....	135
Dilshod Eryigiyov.	
Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligini shakllantirish.....	138
Anvar Xurramov.	
Raqamli texnologiya ta'limning yangi texnologiyasi sifatida.....	141
Феруза Юсупова.	
Формирование межкультурной компетенции будущих учителей русского языка.....	144
Тождидин Зайниддинов.	
Жисмонан ва маънавий баркамол шахс тарбиясининг – ижтимоийлашуви.....	149
Zarnigor Jalolova.	
Individual-tipologik xususiyatlar yosh sportchilarning sport faoliyatiga moslashuvi sifatida.....	152

RAQAMLI TEXNOLOGIYA TA'LIMNING YANGI TEXNOLOGIYASI SIFATIDA

Anvar Xurramov,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti,
Informatika va axborot texnologiyalari kafedrası dotsenti v.v.b.

Annotatsiya

Maqolada zamonaviy ta'limda mobil ta'limdan foydalanish xususida gap boradi. Qayd etilishicha, mobil telefonlar talabalar o'rtasida keng tarqalgan va mavjud bo'lishiga qaramay, oliy o'quv yurtlarida mobil ta'lim keng tarqalmagan. Talabalarining ta'lim jarayonida mobil texnologiyalardan foydalanishga texnik va psixologik tayyorgarligi tahlil qilinadi. Bo'lajak o'quvchilarning aksariyati ta'limda mobil texnologiyalardan foydalanishga texnik va psixologik jihatdan tayyor, mobil ta'lim imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanishning yangi imkoniyatlarini ko'rib chiqish zarur.

Kalit so'zlar: mobil ta'lim, o'qitish usullari va vositalari, o'quvchilarning mobil ta'limga tayyorligi.

Аннотация

В статье использование мобильного обучения в современном образовании. Отмечается, что, несмотря на широкое распространение и доступность мобильных телефонов среди студентов, мобильное образование не получило широкого распространения в высших учебных заведениях. Анализируется техническая и психологическая готовность студентов к использованию мобильных технологий в учебном процессе. Большинство будущих студентов технически и психологически готовы к использованию мобильных технологий в образовании, необходимо рассмотреть новые возможности для более эффективного использования возможностей мобильного обучения.

Ключевые слова: мобильное обучение, методы и средства обучения, готовность студентов к мобильному обучению.

Annotation

In the article, the use of mobile learning in modern education. It is noted that, despite the wide distribution and availability of mobile phones among students, mobile education has not become widespread in higher education institutions. The technical and psychological readiness of students to use mobile technologies in the educational process is analyzed. The majority of future students are technically and psychologically ready to use mobile technologies in education, it is necessary to consider new opportunities for more efficient use of mobile learning opportunities.

Keywords: mobile learning, teaching methods and tools, students' readiness for mobile learning.

Kompyuterlar va internet ajralmas ta'lim vositalariga aylanganligi sababli, raqamli texnologiya yanada foydalanish uchun samarali va qulay bo'lib, xususan, Internetdan foydalanishni oshirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Telefonlar kabi mobil qurilmalar ish stoli kompyuterlariga qaraganda ancha maqbul narxga ega va shuning uchun internetga kirishning arzonroq usuli hisoblanadi (garchi ulanish xarajatlari yuqori bo'lishi mumkin). Planshet kompyuterlarining joriy etilishi endi ish stoli kompyuterlariga qaraganda bir xil, balki ko'proq bo'lmasa ham, mobil internetga kirish imkonini beradi. Ko'pgina mobil qurilmalar amaliyotchilar uchun ta'lim, boshqaruv, tashkil etish va o'qitishda, shuningdek, talabalar uchun o'rganishni qo'llab-quvvatlash texnologiyasida foydalidir.

"Mobil ta'lim" atamasining bir qancha ta'rifi mavjud:

- Mobile learning – bu WAP yoki GPRS texnologiyalaridan foydalangan holda, bilimlarni mobil qurilmaga o'tkazish (ya'ni, asosiysi Internetga kirish qobiliyati).

- Mobile learning – bular o'quv jarayonini tashkil etish imkonini beruvchi texnologiyalardir mobil telefonlar va kommunikatorlar kabi mobil aloqa vositalaridan foydalanish (internetga kirish qobiliyati bu yerda asosiy emas).

- Mobile learning – bu masofaviy ta'limning bir turi

bo'lgan o'quv jarayoni bo'lib, uni amalga oshirish uchun bilim talabani shaxsiy qurilmalariga (noutbuk, PDA yoki mobil telefon) uzatiladi. Axborotni uzatish usullari har xil bo'lishi mumkin [1].

Mobil o'rganishning asosiy afzalliklaridan ba'zilari:

- Sinfda bir nechta mobil qurilmalarni joylashtirish bir nechta ish stoliga qaraganda ancha oson.

- Cho'ntak yoki planshet kompyuterlari va elektron kitoblarni fayllar, qog'ozlar va darsliklarga qaraganda yengilroq va kamroq joy egallaydi;

- Vazifalarni almashish va birgalikda ishlash imkoniyati mavjud; talabalar va o'qituvchilar matnni elektron pochta orqali yuborishlari, kesishlari, nusxalashlari va joylashtirishlari, guruh ichidagi qurilmalarni uzatishlari, yoki Bluetooth kabi simsiz tarmoqning infraqizil funksiyalaridan foydalangan holda bir-biri bilan ishlashlari mumkin.

- Mobil qurilmalardan istalgan joyda, istalgan vaqtda, jumladan, uyda, poyezdda, mehmonxonalarda foydalanish mumkin.

- Mobil telefonlar, gadjetlar, o'yin qurilmalari va boshqalar kabi yangi texnologik qurilmalar ta'limga qiziqishni yo'qotgan yoshlarni o'ziga jalb qilmoqda [2].

Ta'limning so'nggi tendensiyasi jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish uchun aralash o'rganishdir. U o'rganishning turli shakllarining afzalliklarini birlashtiradi va interfaol o'quv muhitida o'quv kontekstiga mos keladi. Talabalar uchun interaktiv ta'lim muhitini ta'minlash uchun mobil o'qitish boshqa turlar bilan birlashtirishi mumkin. Shu bilan birga, quyidagi mumkin bo'lgan kamchiliklarni ham hisobga olish kerak:

- Kichik mobil ekranlari ko'rsatilishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarning miqdori va turini cheklaydi.
- Mobil telefonlar uchun cheklangan saqlash imkoniyatlari mavjud.
- Batareyalar muntazam ravishda ishlatilishi kerak, aks holda, ma'lumotlar yo'qolishi mumkin.
- Ular ish stoli kompyuterlariga qaraganda ancha ishonchli bo'lishi mumkin.
- Grafika ishlaridan foydalanish qiyin, ayniqsa, mobil telefonlar bilan, garchi 3G va 4G oxir-oqibat bunga imkon beradi [3].

Birinci va eng keng tarqalgan usul mobil telefondan global tarmoqqa kirish vositasi sifatida foydalanishdir. Elektron o'quv kurslari, testlar, amaliy topshiriqlar va qo'shimcha o'quv materiallari (chizmalar, fotosuratlar, ovoz va video fayllar) o'z ichiga olgan ixtisoslashtirilgan saytlarga kirishni tashkil qilish mumkin. Shuningdek, mobil telefonlar uchun ham versiyalari mavjud bo'lgan ICQ, QIP dasturlarida ta'lim maqsadlarida elektron pochta almashish va tezkor xabarlar almashish mumkin. Shunday qilib, o'qitishning barcha bosqichlarida talabaga axborot materiallarini uzatish, shuningdek, butun o'quv jarayonini nazorat qilish va paydo bo'lgan muammolarni hal qilishda yordam berish uchun ko'plab imkoniyatlar mavjud.

Mobil telefonlardan bunday foydalanishga misol sifatida 2007-yilning ikkinchi yarmida Shvetsiyaning Learning Academy Worldwide yirik tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan faol rivojlanayotgan M-Ubuntu loyihasini keltirish mumkin. Mazkur loyiha doirasida hatto chekka hududlar va uchinchi dunyo davlatlarida ham yangi bilim olish va eng yangi axborot texnologiyalaridan faol foydalanish uchun barcha shart-sharoitlarni yaratish imkonini beruvchi masofaviy ta'lim platformasi taqdim etildi. M-Ubuntu ishlab chiquvchilari mobil telefonlar yordamida o'rganishga alohida e'tibor qaratdilar va bunday tizimdan nafaqat talabalar foydalanishi mumkin. Mutaxassislar uchun malaka oshirishga arizalar, shuningdek, test va nazorat dasturlari ishlab chiqilgan. Har qanday o'qituvchi, qayerda bo'lishidan qat'i nazar, M-Ubuntu platformasidan foydalangan holda, yirik universitetlar professorlari bilan maslahatlasha oladi [4].

Mobil telefon – bu o'quv ma'lumotlarini o'z ichiga olgan tovush, matn, video va grafik fayllarni o'ynatish vositasi. Ta'lim uchun mobil telefonlardan ikkinchi foydalanish mumkin bo'lgan mobil telefon platformalari uchun Office Word, Power Point, Excel kabi ofis dastur-

lari fayllarini ochish va ko'rish imkoniyatiga ega bo'lgan maxsus dasturlardan foydalanishdir. Shunday qilib, mobil telefon xotirasida o'quv ma'lumotlarini o'z ichiga olgan fayllarga ega bo'lgan holda, ularning telefon ekranini uchun maxsus moslashtirilgan, qulay aylantirish paneli, mos shrift va qulay interfeysga ega versiyalarini ko'rish mumkin. Shuningdek, video va audio fayllar ma'lumot manbayi bo'lib xizmat qilishi mumkin, ular uchun pleer dasturlari so'nggi chiqarilgan yillarning har bir telefonida mavjud. Bu imkoniyat, ayniqsa, chet tillarini o'rganmoqchi bo'lganlar uchun juda qadrlidir – ko'plab audio kurslar va audio kitoblar, jumladan, turli format va hajmdagi fayllar mavjud. Mobil telefon va uning funktsionalligi moslashtirilgan elektron darsliklar, o'quv kurslari va o'quv ma'lumotlariga ega ixtisoslashtirilgan turdagi fayllardan foydalangan holda, mashg'ulotlarni tashkil etish imkonini beradi. O'quv qo'llanmalar to'g'ridan-to'g'ri mobil telefon platformalari uchun ishlab chiqilgan. O'rganish uchun mobil telefonlardan foydalanishning yana bir usuli – talabalar mobil telefonlarida ko'rish va bajarish uchun moslashtirilgan ixtisoslashtirilgan elektron darsliklar va kurslardan foydalanish [5].

Ular, masalan, muayyan fanlar bo'yicha testlarni, shuningdek, ularni muvaffaqiyatli yakunlash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni (elektron darsliklar, ma'ruza matnlari) o'z ichiga olgan Java ilovalarini telefonlariga yuklab olishlari taklif etiladi. Zamonaviy texnologiyalar bunday elektron qo'llanmalarni loyihalashtirish va dasturiy jihatdan amalga oshirishni ancha osonlashtiradi. Diagrammalar, chizmalar va formulalarni joylashtirish qobiliyati mobil telefonlar uchun elektron o'quv kurslarini yozishni universal qiladi va o'rganilayotgan har qanday mavzuga mos keladi. Telefonlarning grafik imkoniyatlaridan foydalangan holda, o'yin qobig'ida o'quv dasturlarini amalga oshirish ham mumkin, ammo bunday ilovalarni amalga oshirish ancha murakkab va vaqt talab qiladigan jarayondir. Natijada, mobil telefonlar uchun elektron darsliklar va fanlardan test dasturlarini yozish yanada istiqbolli yo'nalish bo'lib ko'rinadi. Mobil telefonlar uchun juda ko'p maxsus ilovalar mavjud, masalan, turli darajadagi murakkablikdagi kalkulyatorlar (oddiy, ilmiy), mobil telefonlar uchun ofis dasturlari, javoblari bo'lgan turli xil testlarni o'z ichiga olgan ilovalar (masalan, psixologlar uchun) va boshqalar.

Mobil texnologiyalarning imkoniyatlari va ularni ta'lim tizimiga tatbiq etish shartlari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar faol davom etmoqda va ularni amalda qo'llash Rossiyada rivojlana boshladi. Ko'p sonli Internet-resurslar o'quvchilar va talabalarga mobil telefonlarda foydalanish uchun inglizcha-ruscha elektron lug'atlar, kalkulyatorlar va turli mavzulardagi ko'plab cheat varaqlarini taklif qiladi. Hozirgi vaqtda chet tillarini o'qitish metodikasi ishlab chiqilgan. Tizim xorijiy tillarni bilishning boshlang'ich darajasiga va tilni o'rganishning individual

jadvaliga qarab alohida tanlab olinadigan matnlar orqali lug'atni o'rganishni nazarda tutadi. Yangi matn bilan tanishishda o'quvchi yangi so'zlardan o'z lug'atini shakllantiradi. Oldin o'rganilgan so'zlar haqidagi ma'lumotlar serverda saqlanadi. Mobil telefon qo'lda qog'oz axborot tashuvchisi bo'lmaganda istalgan vaqtda, istalgan joyda o'qish imkoniyatini beradi. Serverga ulanish orqali talaba ma'lumotlarning yangi qismini oladi, uni o'rganish uchun tarmoqqa ulanishni saqlab qolishning hojati yo'q. Ushbu yondashuv dasturdan foydalanishning past narxini ta'minlaydi (uzatiladigan va qabul qilingan ma'lumotlarning hajmi sezilarli darajada kamayadi) [6].

Shunday qilib, ta'lim maqsadlarida mobil telefonlarning keng texnik va funksional imkoniyatlari quyidagicha qo'llaniladi:

- maslahat uchun o'qituvchi bilan SMS-xabar yoki lahzali xabar almashish imkoniyatidan foydalanish;

- global tarmoqqa kirish imkoniyati sizga kerakli saytlarga tashrif buyurish, elektron pochta almashish, kerakli ma'lumotlar fayllarini yuborish imkonini beradi;

- testni mobil telefonda topshirish talabaga fan bo'yicha bilim darajasini mustaqil nazorat qilish imkonini beradi;

- mobil telefonlar uchun elektron darsliklar talabaning vaqti va joyidan qat'i nazar, yangi ma'lumotlarni olish imkoniyatini beradi;

- tovush, grafik va video fayllarni ijro etish qobiliyati, ayniqsa, til fanlari va ijodiy mutaxassisliklarni o'qitish uchun kengaytirilgan imkoniyatlarni beradi, bilim olishning turli manbalari va usullaridan foydalanishga, talabani noodatiy o'qitish usullariga qiziqitirishga imkon beradi;

- til lug'atlari va ma'lumotnomalarining mobil analoglari, matematik kalkulyatorlarning har xil turlari foydalanish uchun qulay va to'liqroq va dolzarb ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Bugungi kunga kelib mobil telefonlar talabalar uchun eng qulay texnologiya bo'lib, keng imkoniyatlar yarata-di. Talabalarining o'zlari uzoq vaqt davomida o'quv jarayonini "yengillashtirish" uchun foydalanayotgan bo'lsa, ajablanarli emas, java ilovalariga "o'ralgan" ko'plab cheat varaq-lari, Internetda javob topish yoki do'stingizdan so'rash imkoniyati, sms, mms yoki lahzali xabar almashish tizimlari (masalan, ICQ).

Qabul qilingan javoblarni tahlil qilib, shuni xulosa qilish mumkinki, talabalar tomonidan eng ko'p qo'llaniladigan mobil telefonlarning SMS xabarlar va kalkulyator kabi funksiyalari. Telefonlarning boshqa barcha texnik imkoniyatlari ancha pastroq qo'llaniladi. Opera Mini brauzeri va Java o'yinlaridan foydalangan holda, Internetga kirishning ancha yuqori foizi bundan mustasno, mobil telefon dasturlari ham salbiy qo'llaniladi. Shunday qilib, talabalar texnik jihozlarning ancha yuqori bo'lishiga qaramay, o'rganish uchun mobil telefon imkoniyatlaridan mustaqil ravishda salbiy foydalanadilar. Lekin ular ta'limda mobil telefonlardan foydalanishga psixologik jihatdan

tayyormi? Buni tushunish uchun biz ulardan quyidagi savollarga javob berishlarini so'radik:

1. Darslarga tayyorgarlik ko'rish uchun barcha kerakli kitob va qo'llanmalarni mobil telefoningizga yuklab olishni xohlaysizmi?

2. Mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish uchun barcha kerakli kitob va qo'llanmalarni mobil ekranda ko'rish imkoniyatiga ega bo'lishni xohlaysizmi?

Javoblar tahlili shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning 75 foizi darsga tayyorgarlik ko'rish uchun barcha kerakli kitob va qo'llanmalarni mobil telefoniga yuklab olishni xohlaydi. Shunday qilib, talabalarining aksariyati ta'limda mobil texnologiyalardan foydalanishga texnik va psixologik jihatdan tayyor. Ulardan ba'zilari mobil ta'lim taqdim etadigan yangi imkoniyatlarga ishora qiladi, masalan: "Telefonim doim qo'limda", "Tezkor ma'lumot olish uchun kerak", "Ma'lumotni istalgan joyda va istalgan vaqtda topish mumkin", "Kitoblar joy egallamaydi", "Qiziqarli, qulay, tez", "Mamlakat boshqa turdagi ma'lumotlardan foydalanish imkonini bo'lmaganda foydali bo'ladi", "bo'sh vaqtning kichik intervallari (tirbandliklar, navbatlar) darslarga tayyorgarlik ko'rishga bag'ishlanishi mumkin", "vaqtni tejaydi", "bu qulay bo'ladi", "hamma joyda va har doim, har qanday sharoitda o'qish", "imtihonlarda, testlarda juda foydali". Ushbu ma'lumotlarga asoslanib, biz mobil telefon oddiy aloqa vositasidan yangi ma'lumotlarni olish, o'rganish va o'yin-kulgi uchun qurilmaga aylanmoqda degan xulosaga kelishimiz mumkin [7]. Yuqoridagilarni sarhisob qilsak, ta'limga mobil texnologiyalarni joriy etish quyidagi xulosaga kelishimiz mumkin:

- ta'lim jarayoni ishtirokchilariga erkin harakat qilish imkonini beradi;

- o'quv jarayoni ko'lamini ta'lim muassasasi devorlaridan tashqarida kengaytiradi;

- imkoniyati cheklangan shaxslarga o'qish imkoniyatini beradi;

- shaxsiy kompyuter va qog'oz o'quv adabiyotlarini sotib olishni talab qilmaydi, ya'ni iqtisodiy jihatdan asoslangan;

- zamonaviy simsiz texnologiyalar (WAP, GPRS, EDGE, Bluetooth, Wi-Fi) tufayli o'quv materiallarini foydalanuvchilar o'rtasida oson taqsimlash imkonini beradi;

- axborotni multimedia formatida taqdim etish tufayli u materialni yaxshiroq o'zlashtirish va eslab qolishga yordam beradi, o'quv jarayoniga qiziqishni oshiradi.

Ko'rinib turibdiki, o'quv jarayonida mobil ta'limning yangi imkoniyatlaridan foydalanish uchun ta'lim jarayoniga mobil ta'limning zamonaviy strategiyalari, shakl va usullarini joriy etish bo'yicha tashkiliy tadqiqot va uslubiy ishlar zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ячина Н.П. Развитие цифровой компетентности будущего педагога в образовательном пространстве / Н.П. Ячина, О.Г.Г. Фернандез // Вестник ВГУ. – 2018. – № 6. – С. 134-138.
2. Уваров А.Ю., Гейбл Э., Дворецкая И.В. и др. Трудности и перспективы цифровой трансформации образования. – М.: Изд. дом ГУ-ВШЭ, 2019. – 342 с.
3. Аймалетдинов Т.А., Баймуратова Л.Р., Зайцева О.А., Имаева Г.Р., Спиридонова Л.В. Цифровая грамотность российских педагогов. Готовность к использованию цифровых технологий в учебном процессе. – М.: НАФИ, 2019. – 84 с.
4. Хуррамов, А. Ж., Ражабов, О.Т., (2021) Умумий ўрта таълим мактабларида математика фанини ўқитишда таълим технологияси инновацион моделининг ўрни // Academic research in educational sciences, Volume 1, Issue 2, -pp: 59-67.
5. Хуррамов, А. Ж., Махкамова, М.У., Юсупов, А.И., (2021) Форсайт – инновацион фаолиятни кенгайтириш омили сифатида // Academic research in educational sciences, Volume 2, Issue 4, -pp: 694-701.
6. Xurramov, A.J., Boymurodov, A.X. (2022) O'quv jarayonini tashkil etishda interaktiv yondoshuvlar. Innovative Developments in Sciences, Education and Humanities Hosted New York, USA. p 58-60.
7. Xurramov, A.J., Boymurodov, A.X., Use of active and interactive methods in computer graphic classes. // Eurasian Scientific Herald, ISSN: 2795-7365, Volume 5, 02 2022, -pp: 4-7.

ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА

Феруза Юсупова,

Старший преподаватель Межфакультетской кафедры русского языка
Чирчикский государственный педагогический университет

Аннотация

Статья посвящена проблеме формирования межкультурной коммуникативной компетенции студентов современных вузов. Рассматриваются сущностные характеристики понятий компетентность, компетенция, межкультурная коммуникативная компетенция.

Ключевые слова: Компетентность, компетенция, межкультурная коммуникативная компетенция. иноязычная культура.

Аннотация

Мақола замонавий университетлар талабаларининг маданиятлараро коммуникатив компетенциясини шакллантириш муаммосига бағишланган. Компетентность, компетенция, маданиятлараро коммуникатив компетенция тушунчаларининг муҳим хусусиятлари кўриб чиқилади.

Калим сўзлар: компетенция, компетенция, маданиятлараро коммуникатив компетенция. чет тили маданияти.

Annotation

The article is devoted to the problem of formation of intercultural communicative competence of students of modern universities. The essential characteristics of the concepts of competence, competence, intercultural communicative competence are considered.

Keywords: Competence, competence, intercultural communicative competence. Foreign culture.

Человек, владеющий иностранным языком, всегда рассматривается обществом не только как знаток языковых правил и способов их применения, но и как носитель определённой культуры.

Язык — явление социокультурное. Это означает, что «языки должны изучаться в неразрывном единстве с миром и культурой народов, говорящих на этих языках». Изучая иностранный язык как социокуль-

турное явление, студенты проникают в лабиринты менталитета и культурно-исторические особенности народа, говорящего на этом языке. Диалог культур возникает всякий раз, когда носитель одного языка постигает язык и культуру другого народа. В данном случае речь идёт о межкультурной коммуникации — «процессе непосредственного взаимодействия культур, который осуществляется в рамках несовпа-